

νά θρεῖ τὴν πρόκα

Ποῦ τὴν χτυποῦσε

Μιὰ Φτωχὴ Γριούλα

τραγανίζοντας ἓνα κορόμηλο
στὸν δρόμο μιὰ χαρτοσακούλα
ἀπὸ δαῦτα στὸ χέρι της

Τὰ γεύεται καλὰ
Τὰ γεύεται
καλὰ. Τὰ
γεύεται καλὰ

Τὸ βλέπεις ἀπ' τὸν
τρόπο ποῦ δίνεται
στὸ ἓνα μισό
δουζαμένο ἀπὸ τὴν παλάμη

Ἀνακουφισμένη
παρηγοριὰ ἀπ' ὦριμα κορόμηλα
σάν νὰ γεμίζει τὸν ἀέρα
Τὰ γεύεται καλὰ

Βουκολικό

Οἱ μικροὶ σπουργίτες
χοροπηδᾶν σπιντόζικα
γύρω στὸ πεζοδρόμιο
φιλονικώντας
μὲ διαπεραστικές φωνές
γιά ὅσα πράγματα
τοὺς νοιάζει.
Ἐμεῖς ὅμως οἱ ἐξυπνώτεροι
σφαλίζουμε τοὺς ἐαυτοὺς μας
στὴν μιὰ παλάμη
καὶ κανεὶς δὲν ξέρει
ἂν καλὸ μὲ τὸ νοῦ μας βάζουμε
ἢ κακό.

Στὸ μεταξύ,
ὁ γέρος ποῦ περιφέρεται
μαζεύοντας ξεροσκυλλέματα
θαδίζει ἀκροδρομὶς
χωρὶς ἐπάνω νὰ κυττάζει
καὶ εἶναι τὸ θάδισμά του
πιὸ μεγαλοπρεπές
ἀπὸ Ἐπισκοπιανοῦ παππᾶ
ὅταν κοντεύει τὸν ἄμβωνα
τῆς Κυριακῆς.

Τοῦτα τὰ πράγματα
μὲ καταπλήσσουν ὅσο δὲν λέγεται.

Στὴν Ἑλση

Τ' ἀγνὰ προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς
τρελαίνονται —
λαὸς δουνήσιος ἀπ' τὸ Kentucky

ἢ τὸ παιδίσιό ἀκροδῶρρι τοῦ
Jersey
μὲ τίς ξεμοναχιασμένες λίμνες του

καὶ τίς κοιλάδες, κωφάλαλους, ληστὲς
παλιές ὀνομασίες
κι' ἀνακάτεμα ἀνθρώπων

ὁ διάλογος — τοὺς — πῆρε ποῦ τῶριξαν
στὰ ἔργα τῶν σιδηροτροχιῶν
ἀπὸ λαγνεῖα καθαρὴ γιὰ περιπέτεια —

καὶ νιὲς ξετσιπώτες, λουσομένεζ
στὴ βρωμιά
ἀπὸ Δευτέρα ὡς Σάββατο

νά γελαστοῦν τὴν νύχτα ἐκεῖνη

μὲ στολίδια
ἀπὸ φαντασίες ποῦ δὲν ἔχουν καθόλου

παραδόσεις χωρικές νὰ τοὺς προσδώσουν
χαρακτῆρα
μὰ ἀνεμίζουν κι ἐπιδεικνύουν

σκέτα κουρέλια — ἐνδίδοντας χωρὶς
συγκίνηση
ἄλλη ἀπὸ μουδιασμένο τρόπο

κάτω ἀπὸ καμμιὰ δατομουριά
ἢ αἰγόκλημα —
ποῦ δὲν μποροῦν νὰ ἐκφράσουν —

Ἐκτὸς κι ἂν ὁ γάμος αὐτὸς εἶναι
ἴσως
μὲ μιὰ στάλα αἷμα Ἰνδιάνικο

θὲ νὰ ξεράσει μιὰ κοπέλλα τόσο ἔρημη
καὶ περιφραγμένη
ἀπὸ ἄρρώστια ἢ ἔγκλημα

ποῦ θὰ διασωθεῖ ἀπὸ ἓναν
πράκτορα —
ἀναθρεμμένῃ ἀπὸ τὸ κράτος

ἔξω, νὰ δουλέψει στὰ δεκαπέντε της
σὲ κάποιο παραφορτωμένο
νοικοκυριὸ στὰ προάστια —

στὴν οἰκογένεια ἐνὸς γιατροῦ, μιὰ Ἑλση —
ἡδονικὸ νερὸ
ἐκφράζοντας μὲ μυαλὸ

τσακισμένο τὴν ἀλήθεια γιὰ μᾶς —
οἱ μεγάλοι
ἄκομφοι γοφοὶ της καὶ τ' ἀφράτα στήθια της

ἀπευθυνόμενα σ' εὐτελῇ
χρυσαιφικά
καὶ πλουσιόπαιδα μ' ἔξοχα μάτια

λὲς καὶ ἡ γῆ κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας
ἦταν
περίττωμα κάποιου οὐρανοῦ

καὶ ἡμεῖς ξεπεσμένοι αἰχμάλωτοι
γραφτὸ μας
νά λιμάξουμε ὥσπου νὰ φᾶμε δρώμα

ἐνῶ τανυέται ἡ φαντασία
πίσω ἀπὸ ἐλάφια
διαβαίνοντας κιτρινόσπαρτους ἀγρούς

στὸν ἀποπνιχτικὸ καύσωνα τοῦ Σεπτέμβρη
Πάντως
φαίνεται νὰ μᾶς χαλαεῖ

Μόνο σὲ μονωμένα σωματίδια
δίνεται
κάτι

Κανεὶς
νὰ μαρτυρήσει
καὶ νὰ προσαρμόσει, κανεὶς τ' ἀμάξι νὰ ὁδηγήσει

Nantucket

Ἀνθη ἀπ' τὸ παράθυρο
λεβαντὶ καὶ κίτρινα

παραλλαγμένα ἀπὸ λευκὲς κουρτίνες —
Μυρωδιά καθαρότης —

Λιακάδα ἀπογευματινὴ —

Γράμματα σ' ένα φίλο

—συνέχεια από τὸ προηγούμενο.

Παράλληλα όμως απ' τις έντυπώσεις που δημιούργησαν οι έφημερίδες, καθώς πιά πάνω ανάφερα, έχουμε και τ' αποτελέσματα από προσπάθειες συγκεκριμένων προσώπων ή ομάδων προσώπων, πνευματικά ανήσυχων και αξιόλογων. Και δεν ξέρω πόσο οι έλπιδες, που δημιούργησαν τα πρόσωπα τούτα, θά έφταναν να θεωρηθούν συμβολή στην αυτοδυναμία μιας πνευματικής ζωής έδω, αν οι καιροί στον κόσμο σήμερα δεν ήτανε τόσο ύποκειμένοι στην θαρρύτητα. Βλέπω πώς όλα τα κρατάει το χώμα, όλα τα έλκει το χώμα. Κι αν αυτό δεν είναι νέο, όμως νέο ανησυχητικό και παράξενο είναι, ότι το ανθρώπινο πνεύμα κλίνει στο χώμα από πρόθεση, που τοποθετείται σε μια κλίμακα που ξεκινάει από την αδιαφορία ως την ένσυνειδητη τροπή. Ειδικά για τούτη την ένσυνειδητη τροπή, πιστεύω πως και σύ θά έχεις παρατηρήσει, ότι όσοι καταγίνονται ή αναστρέφονται στην τέχνη και στην έπιστήμη κυριαρχούνται όχι από την θεία μανία, αλλά από την μανία της πέραςης, της δημοσιότητας, του να γνωστούν, του να φανούν, ώσάν τούτο να είναι το άφθιστο και το άφθιστο να μην είναι να μπής στην καρδιά και στο νού έστω και ένοχό μόνον ανθρώπου. Απόκοντα σ' αυτό ξεχεται και ή κυριαρχία της οικονομικής ευτέλειας. Τελευταία σε μεγάλη έφημερίδα της χώρας κάποιος απ' τους φτασμένους, έχτος απ' τα πολλά που είπε για την πέραση των γραφτών του στους νέους κλπ., δεν παράλειψε να πη και για το ενδιαφέρον του για τα «συμφέροντά του». Βάλε και κείνους με τις χορηγίες τις διάφορες. Βάλε και τα λογής λιθανίσματα και αυτολιθανίσματα, που δύο φορές τα στηλίτευε ο Χρήστος Φιλιππίδης στην έφημερίδα «Ακρόπολις». Και θυμάμαι σου και πως αγοράζονται οι ζωγραφικές και τα βιβλία. Όχι δηλαδή από το τι είναι οι ζωγραφικές και τα βιβλία, αλλά από το ποιαού είναι. Ακόμα πιότερο ειδικά γι' αυτή τη χωμάτινη τροπή του ανθρώπινου πνεύματος πιστεύω, πως και σύ θά έχεις δη, πως θητεύουν οι προβληματιζόμενοι και οι έξουσιαστές στις αξίες που αυτό το ανθρώπινο πνεύμα κουβάλησε για τη ζωή κι όχι για την καθημερινότητα. Λόγω χάρη θά παρατήρησες πως προσπαθούν να παραστήσουν την αξία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας αυτοί, ώσάν να είναι μόνον μέσο για την καλοζωή της κάθε μέρας, μέσο για κάθε πρακτική ή οικονομική φόρμα μιας ανθρώπινης δράσης, μέσο για την κατάστρωση ένου συστήματος και είδες πως την διαφθείρανε κι από τροπό της ζωής την κατήντησαν φληνάφλημα από έδρας και μεγαφώνων αυτοί οι λογής έξουσιαστές, που μαζί με τους παρατρε-

Στόν γυαλόδισκο

μιά κανάτα, άνεστραμμένο
τὸ ποτήρι, καὶ δίπλα

ένα κλειδί — και τὸ
ἄσπιλο λευκὸ κρεβάτι

(Μετάφρ.: Χρῆστος Τσιάνης)

χάμενους σφγιγμένους έγκεφάλους που τους περιβάλ-
λουν, άγνωστών, με τό άπροσιμέτρητο θράσος που έχει
κάθε άξεστος και άπάνθρωπος νους, την θέληση του
άνθρώπου, που ανέθηκε πνευματικά και έχει από αιώ-
νες πιά την ιδιότητα του πολίτη.

Ἡ χωριόματινὴ λοιπὸν τροπὴ τῶν καιρῶν μας ἐμπό-
δισε καὶ στὸ χωρὸς μας καὶ στὸ δικό μας ἄστυ τὴς
προσπάθειες τῶν συγκεκριμένων προσώπων ἢ ὁμάδων
προσώπων νὰ ἐξελεγχθοῦν σὲ μιὰ πνευματικὴ
αὐτοδυναμίαν, ποὺ τὴν ἐννοοῖ τῆς τὴν περι-
γραφα στὴν πρώτη μου ἐπιστολῇ. Καὶ νὰ μοῦ ἐπιτρέ-
ψετε νὰ ἐπιμείνω σ' αὐτὴ τὴν αὐτοδυναμίαν ἐπειδὴ νομίζω
εἶναι βασικὸ πρᾶγμα γιὰ τὴν πρὸς τὰ πάνω ἐξέλιξιν τοῦ
ἀνθρώπου τῆς γῆς, ἀφοῦ, πιστεύω, ὅτι μὲ τὴν τέτοιαν
ἀποχτημένην ὑψηλὴν πνευματικὴν αὐτοδυναμίαν γίνεται
καλλίτερα ἢ συνεννόησι καὶ τὸ μόνισμα μεταξὺ τῶν
ἀνθρώπων κοινότητων, χωρὶς τὴν ἀνάγκη τῆς λει-
τουργίας αὐτοῦ ποῦ εἰς II. Τεγίερ ντὲ Σαρντέν ὀνομάζει
«σύγκλησιν», ἔννοια ἢ φαινόμενο ἢ ἐπιθυμητὸ πρᾶγμα
γιὰ τὸ ὁποῖο μπορεῖ κανεὶς νὰ ἔχει τόσες ἀντιρροήσεις

Παρ' ὅλο ἄνωγ πού δέν φτάσαμε ἐδῶ σ' αὐτὴ τὴν πνευματικὴ, αὐτοδυναμίᾳ, τὰ συγκεκριμένα πρόσωπα ἢ ὁμάδες προσώπων, πού λείπ πῶ πάνω, νομίζω ὅτι τὴν ἄρχισαν. Καὶ χρέος ἔχω αὐτὰ τὰ πρόσωπα νὰ σοῦ τ' ἀναφέρω. Καὶ γιὰ τὶς ὁμαδικές προσπάθειες καὶ γιὰ μερικὰ πρόσωπα θὰ σοῦ μιλήσω μὲ κάποια ἔκταση, ἄλλα ὅμως πρόσωπα θὰ τ' ἀναφέρω μόνο ὀνομαστικά, ἐπειδὴ πρόσωπα πνευματικοὶ δεσμοί, χωρὶς νὰ θέλω, μπορεῖ νὰ μὲ παρυσύρουν σὲ λαθεμένες ἢ ἐπηρεασμένες γνώμες καὶ κρίσεις.

Ἔτσι λοιπόν μετὰ τὸ 1954 εἶχαμε μιὰ ἔντονη καὶ συνεχῆ βουλήα ὑψηλῆς στάθμης ἀπ' τὴν συλλογικὴν προσπάθειαν τῶν Λαϊκῶν Ἀναγνωστηρίων. Ἐκτὸς ἀπὸ τ' ἄλλα ἔχουν μείνει στὴν μνήμη τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων τοῦ χώρου μας οἱ σὲ ἐπίπεδο συζητήσεων ἐβδομαδιαίες ὁμιλίαι μορφωτικοῦ ἢ γενικωτέρου πνευματικοῦ προβληματισμοῦ. Λόγῳ χάρις ὁ ὁμιλία τοῦ ἀειμνήστου Θεοδώρου Τσαούση περὶ τῆς οὐσίας τοῦ ἰδεαλισμοῦ στὸν χώρο τῆς φιλοσοφίας καὶ ἡ υπογράμμιση αὐτῆς τῆς τόσης σὰν θετικοῦ στοιχείου καὶ στίς ἐνατενίσεις τοῦ συγχρόνου σκεπτόμενου ἀνθρώπου, ἦταν ὑποδειγματικὸ προσπάθημα σκέψης καὶ ἔρευνας. Ὅμοιος ἦ ὁμιλία τοῦ Ἠλία Βουλγαράκη, ὑψηλῆς σήμερα στὴν Ἀθήνα, γύρω ἀπ' τὸ πρόβλημα καὶ τὴν ἀνάγκη τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ στοὺς πνευματικούς προσανατολισμούς καὶ στίς ἐπιδιώξεις τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ γύρω ἀπ' τὴν ἀνάγκη ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν μεθόδων πραγμάτωσης τῆς Χριστιανικῆς πίστεως στοὺς καιροὺς μας, ἔθεσε πολὺ πρώϊμα γιὰ τὸν χώρο μας — ἡ ὁμιλία ἔγινε γύρω στὰ 1960 ἂν θυμᾶσαι — ἓνα ζήτημα ποὺ καὶ σήμερα ἀκόμη ἀπασχολεῖ καὶ τὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς διανοούμενους Χριστιανοὺς. Ἀξίζει ἀκόμη νὰ σοῦ ἀναφέρω τὸ ὑψηλὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων, ποὺ σὰν ὁμάδα κινουθεῖ στὴν λειτουργία τῶν Λαϊκῶν Ἀναγνωστηρίων. Ἦταν ὅλοι ἐξαιρετικοὶ πνευματικοὶ ἄνθρωποι. Ἀρκεῖ νὰ σοῦ πῶ ὅτι ἡ ὁμογένησή τους